

Култаева У.Б.

НАРСУЛУУ ГУРГУБАЕВАНЫН ПОЭЗИЯСЫНДАГЫ МЕЗГИЛ
МЕНЕН МЕЙКИНДИКТИН КӨРКӨМ МОДЕЛИ

Култаева У.Б.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ МОДЕЛЬ ВРЕМЕНИ И ПРОСТРАНСТВА
В ПОЭЗИИ НАРСУЛУУ ГУРГУБАЕВОЙ

U. Kultaeva

ARTISTIC MODEL OF TIME AND SPACE IN
NARSULUU GURGUBAeva'S POETRY

Акынга мансап эмес, тагдыр керек.

А.Блок

УДК: 82.12:82.193 (575.2) (04)

Макалада акын Нарсулуу Гургубаеванын поэзия жанрындагы жаңычылдыгы анын мезгил жана мейкиндикке жасаган мамилеси аркылуу талдоого алынат. Акындын ырларындагы мезгил менен мейкиндиктин адам тагдырына, психологиясына таасир этүү мүмкүндүгү боюнча түзгөн көркөм модели Нобел сыйлыгынан лауреаты А.Эйнштейн ачкан салыштырмалуулук теориясы менен ассоциациялуу байланышта илимий талкууга коюлат. Макалада Н.Гургубаеванын ырларында мейкиндиктин масштабын чексиздикке кеңейткендиги жана ага жараша мезгилди кээде кыскартуу, кээде узартуу менен хронотоптун жаңы көркөм модель жаратуу боюнча изденүүлөрү акындын азыркы кыргыз поэзиясындагы жаңычылдык катары бааланат. Акын ырларында жараткан көркөм модель мейкиндикти туюндуруучу: аалам, дүйнө, деңиз, асман, арал, чыгыш, батыш, түндүк, түштүк, алыс, жол, талаа, күн, шаар, үй, көчө, сыртта, эшикте, мен тарапта, сен тарапта жана мезгилди туюндуруучу: бүгүн, кечээ, эрте, күүгүм, жаз, кыш, күз, жай, ай, жыл, күн, түн, кылым сыяктуу сөздөрдүн полифункционалдуулугун поэзияда колдоно билүү чеберчилиги аркылуу аныкталат.

Негизги сөздөр: мезгил, мейкиндик, көркөм модель, тагдыр, психология, күн, жол, жалгыздык, концепт, салыштырмалуулук теориясы.

В статье анализируется новизна поэтессы Нарсулуу Гургубаевой через ее подход ко времени и пространству. Вносятся на научное обсуждение художественная модель поэтессы времени и пространства и их влияние на человеческую судьбу и психологию во взаимосвязях с теорией относительности лауреата Нобелевской премии А.Эйнштейна. В статье творческие искания Н. Гургубаевой, в частности в создании новой художественной модели хронотопа за счет безграничного расширения масштаба пространства и удлинения или укорочения времени, оценивается как новизна в современной национальной кыргызской поэзии. Художественная модель поэтессы выражается ее умением использования полифункциональных оттенков слов, обозначающие пространства: вселенная, мир, море, небо, остров, восток, запад, север, юг, далеко, дорога, поле, солнце, город, дом, улица, за пределами, на моей стороне, на твоей стороне; обозначающие времена: сегодня, вчера, рано, сумерки, весна, лето, осень, зима, месяц, год, день, ночь, век.

Ключевые слова: время, пространство, художественная модель, судьба, психология, солнце, путь, одиночество, концепт, теория относительности.

The article analyzes the novelty of the poetess N. Gurgubaeva through her approach to time and space. The scientific discussion of the artistic model of poetesses of time and space and their influence on human destiny and psychology in connection with the theory of relativity of the Nobel Prize laureate A. Einstein is intro-

duced for scientific discussion. In the article, the creative searches of N. Gurgubaeva, in particular in the creation of new artistic model of the chronotope due to the unlimited expansion of the scale of space and the lengthening or shortening of time, are assessed as a novelty in modern national Kyrgyz poetry. The artistic model of the poetess is expressed by her ability to use polyfunctional shades of words denoting spaces: universe, world, sea, sky, island, east, west, north, south, far, road, field, sun, city, house, street, outside, on my side, on your side; denoting time: today, yesterday, early, twilight, spring, summer, autumn, winter, month, year, day, night, century.

Key words: time, space, artistic model, destiny, psychology, sun, road, concept of loneliness, relativity theory.

Эгемендүүлүктөн кийин кыргыз поэзиясына келген жаш калемгерлер арасынан ичтен түтөгөн сезимдердин күчтүү толкуну, ааламды апчыган ой жүгүртүү масштабынын кенендиги менен окурмандарды өзүнө оп тартып турган акын – Нарсулуу Гургубаева. Бактыга жараша, акын кыз калемгерлик үйрөнчүк этабын жеке чыгармачылык көшөгөсүнүн артына калтырып, адабий коомчулукка келгенде эле өз үнү, стили, курч ойлору, талант ышкысына кубат берген билим-интеллектиси менен чыга келди. Бул адабий процесс үчүн да, калемгер үчүн да сейрек көрүнүш.

Азыр адабий коомчулукта Н.Гургубаева башкача жазат, күчтүү жазат деген пикир бар. Андай болсо, улуттук поэзияга Гургубаева эмне берди? Ушул суроого жооп издеп көрөлү.

Алгач көзгө көрүнүп, сезимге урунганы акын көркөм чыгармаларда хронотоп аталуучу мезгил менен мейкиндиктин ички байланышына (М.Бахтин) болгон мамилеси өзүнө чейинки калемгерлерден кескин айырмалангандыгы. Тактап айтканда, ал улуттук лирикадагы драматизмди чыңалтып, мейкиндиктин масштабын чексиздикке кеңейтти жана ага жараша мезгилди кээде кыскартуу, кээде узартуу менен улуттук поэзиядагы хронотоптун жаңы көркөм модель жаратууга батыл киришти. Бул багыттагы Нарсулуунун изденүүлөрүнөн жаралган жаңычыл ырлардын эксперименти адабий коомчулук тарабынан оң кабыл алынды. Акын мезгилдин да, мейкиндиктин полифункционалдуулугун сабалап учкан куштай эркин пайдалана билет. **Мейкиндикти туюндурган: аалам, дүйнө, деңиз, асман, арал, чыгыш, батыш,**

түндүк, түштүк, алыс, жол, талаа, күн, шаар, үй, көчө, сыртта, эшикте, мен тарапта, сен тарапта; мезгилди туюндурган: бүгүн, кечээ, эрте, күүгүм, жаз, кыш, күз, жай, ай-жылдап, улуу таң, ай, күн, түн, кылым сыяктуу сөздөр Нарсулуу түзгөн көркөм моделде маанилик жаңы кубатка ээ болуп, акын дүйнөлөшүү доорундагы адам тагдырынын экзистенция кризисин кашкайта, ачык, курч ойлор менен көркөм андоого алды. Кылым тогошкон **мезгил-мейкиндиктеги** өткөөл **доордун уюлгуган тынчы жок мерез жүзү**, дүйнөлөшүүнүн **кымгуут** ыкчам кыймылы, ушундай фондо **адам өмүрүнүн, билиминин** наркы менен баркы кетип, жашоонун мазмунсуз өтүп жаткан **мезгили** таасын чагылгандыктан, окурмандар журтунун калың катмары – интеллигенция Нарсулуунун ырларынан өз тагдырын көргөндөй болду. Акындын ырларында анын жеке тагдыры сүрөттөлгөнүнө карабастан, ал типтүү мүнөзгө ээ болду.

Узак жолдо учу түбү карарган,
Каргыш тийгир, кадам сайын жаңы адам.
Оо, мен сени тааный албайм, сен мени,
Изде, тааны көп ичинен жан аргам.

Тааны дагы сурай көрбө атымды,
Аяй көрбө аарчылбаган жашымды.
Деңиз жыгттуу шамалды ырда сен мага,
Аралды ырда жайын, кышын жашылдуу.

Сага чейин жашыл арал, деңизсиз,
Азы арзыды, көбү мени жеңишти.
Атым сурап, аарчыгандар көз жашым,
Кайра мага көз жаш болуп беришти [1, 35-б.].

Акындын мындай көңүл маанайын бир жагынан башка өлкөдө – миграция толкунунда күн кечирити, экинчи жагынан “аарчылбаган көз жашы” – учурдагы тагдыр-жазмышы параллель түрдө мезгил менен мейкиндиктин ички биримдигин шарттап жатат. Мындай абалдын чыгуунун аргасы - “деңиз жыгттуу шамал менен жашыл аралды” эңсөө, жандүйнөнү жаркыткан жашоого болгон муктаждык, бирок баш-аягы көрүнбөй, будуң-чаң түшкөн дүйнөдө аны камсыз кылуучу реалдуу шарттын жоктугу ырдын лейтмотиви эсептелет.

Мезгил жана мейкиндикти туюндуруучу поэтикалык сөздөрдүн ичинен Нарсулуу колдонгон **Күн** түшүнүгү өзгөчө мааниге ээ:

Күн ойгонот сен жашаган тараптан,
Мен тарапта **Күн** өлөт да, **Күн** өчөт.
Билем, сенде Күндү тосмой адат бар,
Мени **Күндүн** батпаганы жүдөтөт.

Чыгыш... Батыш... Аралыгы бир **кылым**,
Менин дүйнөм тең экиге бөлүндү...
Мен **Кудайга** салып турсам сыртымы,
Не Кудайдай жалгыз болуп көрүндүң? [2]

Жогоруда биз белгилеген сөздөрдүн сап башында турган КҮН, албетте, Нарсулуу тарабынан биринчи колдонулуп жаткан жери жок. Дүйнөлүк адабиятта да, улуттук адабиятта да анын не бир укмуш көп кырдуу көркөм интерпретациясын табууга болот. А бирок Нарсулуунун “Күнү” (планета маанисинде) бир гана Нарсулууга таандык.

Адатта аалам алкагында күн концептинин мааниси бир нече илимдин объектиси. Ал көркөм адабиятта полисемантикалык мааниде колдонулуп, улам миң кырдуу ойду берүүнүн каражатына айланып келет. **Күн – кудай, тируүлүк, жашоо, жылуулук, бийиктик, кубаныч, түбөлүктүүлүк, сүйгөн жана сүйүлгөн адам, кол жетпестик, мезгил, убакыт, үмүт, кубат, от, дүйнө борбору, аалам негизи, бүлдүргүч күч ж.б.** Саналган функционалдык маанилердин ичинен Күндүн образы конкреттүү автордун тагдырына, дүйнө таанымына, билим деңгээлине, ой жүгүртүү мүмкүндүгүнө, чыгармада берейин деген идеясына жараша моделдешет. Нарсулуунун ырларында да Күн көп маанилүү түшүнүк: бирде өткөн – өмүр, бирде өмүрдүн да, сүйүүнүн да символу – жүрөк, бирде – мезгил, бирде – убакыт, бирде – мазмунсуз жашоо, бирде – өмүр, бирде – өлүм ж.б. Жогорудагы ыр саптарында күн бир эле учурда **убакыт – мезгил – жаратылыш кубулушу катары** лирикалык каармандын жашоо образынын карама-каршылыгы, өмүрдүн кунарсыз мезгили ааламды чапчыган мейкиндикте: батыш-чыгыш, Күндүн көзү көрүнчү чексиз асман, дүйнө ээси Кудай аркылуу көркөм моделдешкен.

Реалдуу турмушта күн ойгонот (чыгат), а бирок ал өлбөйт жана өчпөйт. Акын “тарапта күндүн “өлүп” жана “өчүшү” - мезгилдин токтоп калышы, демек, жашоонун - көргөн күнүнүн мазмунсуздугу. Лирикалык каарман (мен) үчүн “батпай жаткан күн” анын жан-дүйнөсүнүн жүдөгөн, кыйналган, жапа чеккен, санааркаган, бук болгон абалы **убакыттын кыймыл ылдамдыгын басаңдатып**, ал чексиз мейкиндикке сыйбай жатат. Мезгил-мейкиндиктин мындай карама-каршылыктуу татаал байланышы менен акын ырдагы ой бийиктигин камсыз кылууга жетишкен. Идеяны көркөм моделдештирүүнүн ички импульсу Нобель сыйлыгынын лауреаты А.Эйнштейн ачкан улуу ачылыш – **мезгил кыймылы бардык убакытта, бардык адамдар үчүн бирдей эмес** деген **салыштырмалуулук теориясына [3]** дал келгенине таң калууга болот. Убакытты ар ким ар кандай пайдалат, ар кандай сезет жана өткөрөт. Убакыт да адам тагдырына ар кандай таасир этет.

Албетте, Эйнштейн физика илиминде убакыттын мейкиндиктеги кыймылы жердин тартылуу күчүнө жараша аныкталарын далилдесе, Нарсулуу убакыттын кыймылы адамдын психологиялык абалына, тагдыр жагдайына жараша ченелерин таасын айтып, кыргыз поэзиясында хронотоптун жаңы моделин түзүп олтурат.

Кыргыз дүйнө таанымында аалам ченемдеп таанылат жана ал ченем “бири кем дүйнө” [4, 35-б.] жана “төгөрөктүн төрт бурчу” [4,91] (мейкиндик) философиясы аркылуу аныкталат. Биринчи кем дүйнө философиясына ылайык, тагдырга таарынгандыктан, Кудайга сыртын салган лирикалык каармандын “тең бөлүнгөн дүйнөсү” чыгыш-батыш аралыгын “кылым” ченеминде сезиши – ортодогу байланыштын түбөлүккө үзүлүшүнүн метафорасы. Анткени **кылым** адам өмүрү менен ченегенде жаралгандан жок болууга чейинки убакыт. А бирок, “Кудай болуп жалгыз көрүнгөн” адам гана мейкиндикте үзүлгөн байланышты жалгоо кудретине ээ. Байланыштын үзүлгөнүн бир кылымдык аралык бөлгөнүнө карабай, ал “Кудайдай көрүнгөн” неме сүйгөн адамдын рух-дүйнөсүндө бөлүнбөй жашап; көргөн күнүн “өлтүрүп жана өчүрүп” жатат.

Өзүнүн руху күчтүү, сезимтал жан гана ушундай чоң сүйүүгө кезигип, анын азабына от болуп күйүп, муз болуп тоңушу мүмкүн. Нарсулуу мейкиндиктей эле мезгилдин көп жактуулугун тамырынан кармай билет. Мезгил ал үчүн – кыш-жаз-күз-жай, өмүр-өлүм, муздап тоңуу - күйүп өрттөнүү:

... Эшикте кар... Ак көшөгө – Жер дүйнө,
Актан бүтөт, билем, өмүр сапары.
Кардай муздак тагдырыңды мен билген,
Кардай муздап неге кошо жашадым?!

Неге үшүдүм? Өз өртүмө байкабай
Неге күйдүм? Кайсы бирин айтайын?
Жашоо мага – аңгыраган ай талаа,
Асманы алыс, деңиздери чайпалуу... [2]

Мезгилди уурдаган тагдырдын ушундай оомал-төкмөл ооматы менен оюнунда жашоонун маңызы жоголот да, ал кайрадан мейкиндиктеги чексиздик “аңгыраган ай талаа”, “алыс асман”, “чайпалган деңиз” аркылуу көркөм моделге ээ болуп, адам рухундагы кыймылын токтотпой, бир мазмундан экинчисине өтүп турушу – тирүүлүк мыйзамы.

Дегеле, Н.Гургубаеванын түпкү аң-сезиминде адам рухунун чексиздиги бүтүндөй аалам, асмандагы Күн, жердеги деңиз мейкиндиктине теңтайлашып келип, мезгил, тескерисинче, адам өмүрүнүн кыскалыгына ассоциацияланат. Мезгил жана мейкиндик бир жагынан бир бүтүндүк, экинчи жагынан биринин чексиздиги экинчисинин ченемин кысат, тарытат:

Жалын сүйүү, **жарым бакыт** апкелген,
Деңиз дүйнөм, эгиз дүйнөм, сөз дүйнөм...
Жашап жүргөм жазмышыма баш бербей,
Жазмышты да шул жашоого көндүргөм.

Бийиктерден бийиктерге ээрчиткен,
Жалган дүйнөм, жанган дүйнөм, Күн дүйнөм...
Сүйүү менен ай тутулган, Жер бүткөн,
Мен баары бир жаркып жашап үлгүрбөйм... [2]

Биринчи кем дүйнө рухтун деңиз мейкиндиктей чексиздигине карабай, **“жарым бакыт”** алып келген сүйүүгө мезгил утулуп, өмүр утулуп, бакыт кемип, **“жаркып жашоонун” убактысын чектеп** (“мен баары бир жаркып жашап үлгүрбөйм...”) жатат. “Жарым” деген сөз аркылуу берилген лирикалык каармандын бакыт чөйчөгүнүн бөксөсү тагдыр өксүгүн шарттап, “бийиктерден бийиктерге ээрчитип, оттой жанган Күн дүйнөсүн” кыйратып, “ай тутулуп” жашоо-өмүрдүн маңызын жокко чыгарып олтурат.

Мына ушул толук эмес, “жарым” бакыт поэзияда далай таланттуу акындын жазмышы – жалгыздык феноменин Нарсулуу да баштан кечирүүгө дуушар болду. Жалгыздыкты акындар жекече кабыл алышат. Нарсулуу да жалгыздык – сүйүүсүз жана түгөйсүз жашоо.

Жашоонун туура көргөн катасы үчүн,
Жашайбыз эки өйүздө **жалгызсырап**.
Бизге азыр бүтүн болуп жашаш үчүн,
Дүйнөнүн бүтүндүгү азык кылат... [1, 18-б.]

Жалгыздык – жоготуу гана эмес, кусалык менен кайгыга чөгүүдөн рух дүйнөнүн жапа чегиши, жан дүйнө оорусу.

Ооруп жатам, ооруп... Жалгыз башымды,
Батыра албай ушунча кең дүйнөгө,
Жалгыз туткан жалгыздыктан жашынып,
Отурамын өзүмө-өзүм сүйлөбөй [1, 21-б.]

Демек, адам психологиясына, жазмыш-тагдырына жараша убакыт кыймылы гана токтоп, кыймылын басаңдатпастан, мейкиндиктин чексиздиги да тарыйт. Бир саптарындагы “өзүнө-өзү сүйлөбөгөнү” – поэтикалык ойду берүүнүн чеберчилиги, идеяны сөөккө жеткире айтуунун “Нарсулуу стили”. Акын ырларында ойду бүдөмүк айтпайт, ал сөздөрдүн “оюнун” көрө билет, бирде сөздүн кулуна айланып, бирде сөздү кулдай иштетет.

Ал эми акындын “Күн жүрөгүм” аттуу кийинки ырында Күн такыр башка мааниде – бир кезде жашоосун жаркыткан сүйүктүү адамы, аны жоготуу, бирок ошол сезим тартуулаган жылуулуктун сезимде түбөлүк калганы “түшкө кирген бакыт” болуп, аң-сезимдин тереңинде өчпөй турганы да оригиналдуу табылга. Анткени “сары көшөгөлүү күз” сезимди жараланткан санаа болсо, кайра анын “бүчүрлөгөн жашыл жазга алмашуусу” мезгил айланпасындагы түбөлүк кыймыл, ага шайкеш түшкө кирген адам да мейкиндиктин “...алыс, алыс” жагында:

Бирде күздөй көшөгөсү сапсары,
Бирде жаздай жашыл болуп бүчүрлөп.
Бир сен болуп алыс, алыс жактагы,
Кээде менин бакыт кирет түшүмө...

Бул бир кыял, бул жөн түштөр болгону,
А эшикте чындык бороон, бурганак.

Күн жүрөгүм, мен дагы эле жолдомун,
Жолдогу өмүр жоголот же уурдалат! [2]

Брдын кийинки саптарында акындык маанай кескин өзгөргөн. Түшүндө эмес, азыркы доордун чалпоо мезгилиндеги каармандын реалдуу абалы жол мейкиндиги аркылуу биринчи саптардагы түбөлүктүүлүктү жокко чыгарып, өмүрдүн кунарсыз күндөрү жашоонун маңызын жоготот.

Сүйүү темасында кимдер калемин сынабаган... Кээде анын баркын кетирген, таятма ырлар кездешет. Н. Гургубаева арзуунун ажарына да, азабына да майдаланбайт. Ал адамга берилген улуу сезимдин бүлгүнгө учурашын өлүмгө тете жоготуу катары сезет:

Салам сага шамалы оор түндүктөн,
Сабыры бек жашоодогу Жарыгым.
Онтоп жолдор экөөбүздү бир күткөн,
Ооруп келди мага бүгүн жаңы күн...

Асман менен ар бир мүнөт түнөрүп,
Күүгүм түшпөй, күнүм бүтпөй телмирем.
Сендик болбой калган үчүн түбөлүк,
Катуу көрбөй турам азыр жерди мен [1, 37-б.].

Акынга “ооруп келген жаңы күн” – сүйүүнүн кыйроо мезгили, аны өз өлүмү катары кабыл алуу сүйүүгө берилгендиктин чен-өлчөмүн аныктайт. Көрсө, мындай сапат-мүнөз да ар бир жумуру баштуу пендеге буйрубаган феномен экен. Интеллектуал философ Э.Нурушовдун [5] изилдөөлөрүнө таянсак, Нью-Йорктогу Стони Брук институтунун профессорлору нейробиология илими аркылуу сейрек адамдарда кайпас сүйүү сезими түбөлүк өзү менен жашайт деген жыйынтыкка келишкен. Мындай сейрек адамдардын жүрөгүнө апанганын жебеси сайылат да, аны бар же жок болуунун арасат арманына салып, өмүр-мезгилин өткөрбөй, убакытты тушайт. Ошол сейрек адамдар сыяктуу, Нарсулуу лирикалык каарманы аркылуу арзыган адамына түбөлүк боло албаган үчүн асманды телмире тиктеп, күнү бүтпөй, мезгилдин “ар бир мүнөтү түнөрүп” кармалып турат. Муну менен өзүнүн көркөм аянтчасында *өзүнүн да образын* жаратты. Адамдык бийиктигин төмөн түшүрбөгөн, беттегинен кайтпаган, көк жал мүнөз, принциби бекем, өжөр, абийири таза адам гана сүйүүгө ушундай мамиле жасашы мүмкүн. Сүйүүнүн өмүрдөн кымбат баасын туюп-билүү – Кудайдын кудурет-күчүнө тете анын сыйкырына арбалуу сейрек жандын шыбагасы.

Нарсулуу күн концептин жалаң эле өз тагдырынын атрибуту катары колдонбойт, аны менчиктөөгө мүмкүн эмес экенин жакшы билет. Күндүн “өлүмү” менен “өчүшүн” жашоонун мазмунсуз боштукка айланышы катары караган акын доордун көйгөйүн да

өзүнүкүндөй эле кашкайта ачты. Анын окурмандын жүрөгүн титиреткен “Груз - 200” ырында да “күн өчөт”. Бирок бул лирикалык каармандын тагдыры эмес, *эл тагдырынын* чыркыраган ачуу чындыгы – улуттук трагедия! Бир каңылжаарды какшаткан көз жаштын коштоосунда окулат, окурмандын дилине ийнедей сайылат:

Жүк – 200... Жүз? Эки жүз? Мүмкүн миң,
Каргыш тийгир, сен канчанчы табытсың?!
Кимдин азыр чарт айрылып күлкүсү,
Кимге **өчтү жанып турган жарык Күн?**

Ким элең сен? Атасыңбы? Энесиң?
Же баласың жалгыз үйдө чырактарай...
Кимдин азыр өрттөп жатат денесин,
Тирүү калган айыбы өзүн чыдатпай?

Эл бийлеген бектин, байдын, жакшынын,
Катасы – сен, бирок алар билишпейт.
...Өз кайгысын көрбөгөндөр бактылуу.
Төмөн турган төмөндүктү бийик дейт [1, 43-44-бб.].

Миграция темасында азыркы кыргыз поэзиясында бир топ чыгармалар жаралды. Бирок, дүйнөнү түп көтөрө тентип кеткен мигранттардын сөөгү жүктөлгөн жүк аркылуу бүтүндөй коомдун, бийликтин жарасын чукуп, мекенсиз адамдын көргөн күнүн мынчалык чучукка жеткире эч ким айта элек эле.

Мезгил концептин көркөм андоодо Нарсулуу ажарын ача пайдаланган дагы бир сөздүн туонтмасы – **кылым** түшүнүгү. Кылым түбөлүктүүлүктүн метафорасы. Акын кыз тагдыр-жазмышындагы кунарсыз өтүп жаткан жаткан өмүргө карабай, изденүүлөрдөн жаралган ырларынын келечегине ишеним артат. Ал бир жагынан мезгилге уттурганы менен ырларында калтырган өз мезгилинен алда канча алдыга канат сермеген озгун ойлору, канаттуу поэзиясы мезгилди утарын сезет:

Ушул жолдон, уюп калган муң-зарга,
Буюктурган бурганактар, куюндар...
Үңүлүшүп үнү бүткөн жылдарга,
Мени көрөт мен көрбөгөн **кылымдар** [1, 15-б.] .

Нарсулуу Гургубаева поэзияда колдонулган “жол” концептине да белгилүү өзгөртүү киргизди. Айрыкча чыгыш поэзиясында жол руханий изденүүнүн аянты, дервиш жашоо мейкиндиги катары колдонулса, Нарсулуууда жол туруксуз жашоонун, селсаяктыктын, демек, миграциядагы жашоо, өмүр. Мигранттын жол мейкиндиги “муң-зарга” уюп калган соң, анын мезгили – “үнү бүткөн жылдар”. А бирок ал мезгилге “үнүлүп”, баасын берчү кылымдар алдыда.

Калемгер канчалык “жолдо жоголгон” өмүргө өкүнбөсүн, жалгыздыкка жанчылбасын өз келечегин,

ырларынын өмүр тагдырын да мейкиндиктин чексиздигинен, мезгилдин түбөлүгүнөн көрө билгени реалдуу ой-сереп:

Мен өмүрдөн кеткен кезде күз гүлдөп...
Өксүйт азы, өксүйт бирок чын дилден.
Арасында ажал сезип өзүн бир,
Бирөө болот күйгөндөрдөн көп күйгөн

А мен болсо кеткен менен өмүрдөн,
Көксөөсүндө калып кетип көп ырдын.
Тегиз тиктеп адыр-будур дүйнөгө,
Көздөрүндө жанып турам Теңирдин [1, 38-б.].

Бир гана айтарыбыз, акын өмүрдөн кеткенге ашыкпай, башка темаларга рух-кубатың жумшаса, анын жаркын ырларын өзү көрбөгөн кылымдар көрө-

рүндө шек жок. “Теңирдин көзүндө жанып”, кыргыз поэзиясына жарыгың чачып турса болгону!..

Адабияттар:

1. Гургубаева Н. Алыстагы ак жарык. - Б.: Улуу тоолор, 2016.
2. Гургубаева Н. Менин эми барар жагым белгисиз / Интернет сайт: Рухэш
3. Эйнштейн А. Работы по теории относительности. - М.: Амфора, 2008.
4. Жумабаев Б. “Кыргыз дүйнө таанымы”. - Б.: “Бийиктик”, 2010.
5. Нурушов Э. «Акындардын арзуусу: эростон эсхатологияга» аттуу адабий-философиялык эсселерден. / интернет сайт Рухэш.
6. Панасова Е.П. Концепт солнце в русском языке и речи: дисс. канд. филол. наук. - Екатеринбург, 2007.
7. Паркер Б. Мечта Эйнштейна: В поисках единой теории строения Вселенной. - СПб.: Амфора, 2001.